

О. М. Полінкевич,

д. е. н., професор, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Луцький національний технічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6924-7296>

В. В. Тринчук,

к. е. н., професор, в.о. завідувача кафедри фінансів, обліку та банківської справи,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7435-0159>

В. В. Мальцева,

к. е. н., доцент кафедри фінансів, обліку та банківської справи,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1704-5064>

В. М. Рудой,

к. е. н., доцент кафедри фінансів, обліку та банківської справи,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6104-0240>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.2.56

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ДЛЯ РЕЛОКОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

O. Polinkevych,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Entrepreneurship,
Trade and Logistics, Lutsk National Technical University

V. Trynchuk,

PhD in Economics, Professor, Head of the Department of Finance,
Accounting and Banking, Luhansk Taras Shevchenko National University

V. Maltseva,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
Accounting and Banking, Luhansk Taras Shevchenko National University

V. Rudoi,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
Accounting and Banking, Luhansk Taras Shevchenko National University

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP FOR RELOADED ENTERPRISES

У статті обґрунтовано, що інвестиційна привабливість залежить від кількості прямих інвестицій в економіку України. Нарощення їхньої кількості є пріоритетним завданням не лише держави, але й територіальних громад і самого бізнесу. Метою цього дослідження було вивчення факторів, які впливають на інвестиційну привабливість соціального підприємництва релокованих підприємств в умовах війни. Для її реалізації визначено, що розробка та реалізація інструментів підвищення інвестиційної привабливості соціального підприємництва релокованих підприємств в умовах війни відіграє вирішальне значення. Визначено, що такими інструментами є прямі інвестиції та соціальне підприємництво. Це найкращий спосіб відновити Україну після війни. Вони допоможуть створити нові робочі місця, відновити інфраструктуру та стимулювати економічний розвиток. Зазначено, що найбільш привабливими видами економічної діяльності для іноземних інвестицій в Україні є промисловість, сільське і лісове господарство, а також оптова та роздрібна торгівля. Визначено, що соціальна спрямованість бізнесу є наступним дієвим інструментом

відновлення економіки України у повоєнний період. Встановлено, що релоковані підприємства впровадили свої елементи корпоративної культури у економічний потенціал територіальних громад, проте й мають запозичити окремі елементи і збалансувати їх з метою налагодження ефективної діяльності в економічному просторі. Запропоновано, виділяти такі проблемами у діяльності релокованих підприємств, як: 1) економічні (порушення внутрішніх та міжрегіональних економічних зв'язків), 2) організаційні (відсутність майданчиків та приміщень для релокованих підприємств, відсутність соціальної інфраструктури, інженерних мереж), 3) демографічні (нестача кваліфікованих фахівців, втрати людського капіталу, зростання частки людей з особливими потребами), 4) логістичні (блокування та порушення логістики постачання, ускладнення перевезень та складування). Запропоновано релоковані підприємства розглядати як соціальних підприємців, які мають потужну ідею та високі етичні стандарти та шукають нестандартні шляхи до сталих і масштабних змін у діяльності урядових, неприбуткових та прибуткових організацій для вирішення соціальних проблем.

The article substantiates that the investment attractiveness depends on the number of direct investments into the economy of Ukraine. Increasing their number is a priority not only for the state, but also for territorial communities and business itself. The purpose of this study was to study the factors that affect the investment attractiveness of social entrepreneurship of reloaded enterprises in war conditions. For its implementation, it is determined that the development and implementation of tools to increase the investment attractiveness of social entrepreneurship of reloaded enterprises in war conditions is crucial. It is determined that such instruments are direct investment and social entrepreneurship. This is the best way to rebuild Ukraine after the war. They will help create new jobs, restore infrastructure and stimulate economic development. The most attractive types of economic activity for foreign investment in Ukraine are industry, agriculture and forestry, as well as wholesale and retail trade. It is determined that the social orientation of business is the next effective tool for restoring the economy of Ukraine in the post-war period. It is determined that the reloaded enterprises have implemented their elements of corporate culture into the economic potential of territorial communities, but they also have to borrow certain elements and balance them in order to establish effective activities in the economic space. It has been proposed to single out such problems in the activities of reloaded enterprises as: 1) economic (disruption of internal and interregional economic relations), 2) organizational (lack of sites and premises for reloaded enterprises, lack of social infrastructure, engineering networks), 3) demographic (lack of qualified specialists, loss of human capital, increase in the share of people with special needs), 4) logistic (blocking and disruption of logistics of supply, complications of transportation and storage). It is proposed to consider the reloaded enterprises as social entrepreneurs who have a powerful idea and high ethical standards and are looking for non-standard ways to sustainable and large-scale changes in the activities of government, non-profit and profitable organizations to solve social problems.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, прямі інвестиції, релоковані підприємства, соціальне підприємництво, сталий розвиток, цифровізація, логістика.

Key words: investment attractiveness, direct investment, reloaded enterprises, social entrepreneurship, sustainable development, digitalization, logistics.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Інвестиційна привабливість України після початку широкомасштабної війни значно знизилася. Це пов'язано з високими ризиками та нестабільним прибутком. За даними InVenture, обсяг угод злиття та поглинання (M&A) в Україні в 2022 році становив лише 305 млн дол, що в 9 разів менше, ніж у 2021 році [1]. Україна є важливим експортером агропродовольчої продукції. За останні роки країна стала другим у світі експортером зерна та найбільшим постачальником соняшникової олії. Україна також є потужним постачальником сировини, таких як зерно, залізна руда, чорні метали тощо. Для подальшого розвитку економіки України потрібні прямі

іноземні інвестиції. Однак широкомасштабна війна, розпочата росією, ускладнила залучення інвестицій. Війна в Україні завдала значних економічних збитків. Станом на лютий 2023 року загальна сума прямих збитків становила 143,8 млрд дол., а потреби у відновленні — 411 млрд дол. Загальні потреби у фінансуванні плану відбудови України оцінюються в 750 млрд дол [1].

Незважаючи на війну, іноземні та українські компанії анонсували багато інвестиційних проєктів. Це свідчить про те, що інвестиції є ключовим елементом економічної відбудови України. Прямі іноземні інвестиції важливі для забезпечення стійкого розвитку національної економіки, створення нових робочих місць та забезпечення довгострокової стабільності. Україна має значний потенціал для приваблення інвестицій, включаючи розвинену інфраструктуру, доступ до ринків та розвинені технології.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питаннями дослідження інвестиційної привабливості, релокації підприємств та соціального підприємництва займалися дослідники протягом тривалого періоду.

Ю. Нікольчук, О. Лопатовська зазначили, що половина топ-менеджерів вважає інвестиційний клімат несприятливим. Війна росії проти України продовжує негативно впливати на інвестиційний клімат країни. Найбільше інвесторів турбує безпека, зокрема загроза ракетних ударів по інфраструктурі. На другому місці — корупція, яка є серйозною проблемою в Україні. Серед позитивних змін бізнес-лідери відзначають надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, що відкриває нові можливості для українських компаній. Також позитивно оцінюється скасування мит і квот на український експорт та "транспортний безвіз" з ЄС. Щоб підвищити інвестиційну активність, Україні потрібно вжити заходів щодо: зниження податкового навантаження, стабільності політичного середовища, протидії корупції, боротьби з інфляцією, ефективного функціонування правової сфери, оновлення судової системи, впровадження економічного механізму страхування ризиків іноземного інвестування [2].

І. Єпіфанова, В. Джеджула, О. Косарук, А. Сауляк зазначили, що інвестиційний потенціал є основою інвестиційної активності. Вони відстояли позицію, що інвестиційний потенціал є важливим фактором, що визначає інвестиційну активність. Однак інші фактори, такі як економічні умови, законодавство, інфраструктура та інформація, також можуть мати значний вплив на інвестиційну активність. Вони визначили показники, завдяки яким можна оцінити інвестиційний потенціал як коефіцієнти рентабельності (активів, власного капіталу, реалізації), коефіцієнти оборотності (основних засобів, оборотних активів, власного капіталу), коефіцієнти фінансової стійкості та платоспроможності (автономії, маневреності власного капіталу, забезпеченості запасів, фінансового ризику, покриття, швидкої та абсолютної ліквідності) [3, с. 12].

В. Мережко, Г. Іванченко зазначили, що релокація підприємства в умовах воєнного стану — це складний і багатогранний процес, який вимагає ретельного планування та реалізації. Ключові аспекти формування стратегії релокації включають: вибір нового місцезнаходження, планування релокації, забезпечення безпеки, навчання персоналу. Важливо, щоб підприємство розробило стратегію релокації, яка відповідає його конкретним потребам і обставинам. Виділено кілька додаткових порад для підприємств, які планують релокацію в умовах воєнного стану: планувати якомога раніше, бути готовими до змін, співпрацювати з місцевими органами влади. Основними етапами розробки стратегії релокації підприємств під час війни є: аналіз потенційних переваг та недоліків релокації, дослідження ринку, планування бюджету, юридичні та нормативні аспекти, управління робочою силою, план комунікації, налаштування інфраструктури, планування транспортування та логістики, адаптація бізнес-моделей і стратегії, оцінка релокації [8].

С. Коробка доводить, що релокація малого підприємства в умовах війни має особливе значення. Рело-

кація підприємств — це важливий процес, який дозволяє зберегти бізнес, робочі місця та економіку країни в цілому. Релоковані підприємства можуть: налагодити виробництво та продовжувати працювати, навіть якщо їхні колишні місця розташування були зруйновані війною, створити нові робочі місця та підтримати економіку регіонів, куди вони переїхали, сплатити податки до місцевих, регіональних та державних бюджетів. Очікується, що релоковані малі підприємства стануть основою для відновлення економіки України після війни [12].

І. Вахович, О. Полінкевич, Л. Ліпич, Р. Камінські, О.Хілуха, О.Кушнір зазначили, що підприємства повинні управляти економічною поведінкою в умовах соціально-психологічної напруги. Організаційна культура є важливою для формування стратегії розвитку та впливає на інвестиційну привабливість підприємств. Важливо управляти підприємницькими системами задля підвищення цифровізації та досягнення цілей сталого розвитку [6; 7; 9].

І. Ховрак, В. Тринчук провели аналіз управління ус-тановами на засадах корпоративної соціальної відповідальності. Ними встановлено, що соціальна відповідальність та соціальне підприємництво є драйвером сталого розвитку [8].

Г. Швець зазначила, що під соціальним підприємництвом слід розуміти такий вид прибуткової або неприбуткової підприємницької діяльності, який може використовувати інноваційні технології та методи управління з ціллю реалізації соціальної місії та задовольняє потреби всіх категорій населення. Соціальне підприємництво знаходиться на межі благодійного та традиційного підприємництва. Від благодійного підприємництва бере соціальну направленість, а від традиційного — підприємницький підхід [10].

Зважаючи на проведений аналіз джерел за тематикою дослідження, варто зауважити, що кожний із аспектів соціального підприємництва, інвестиційна привабливість та релокація підприємств розглядалися окремо. Проте в умовах війни в Україні їх варто розглядати спільно під впливом цифровізації суспільства та задля досягнення цілей сталого розвитку.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Основною метою статті є вивчення факторів, які впливають на інвестиційну привабливість соціального підприємництва релокованих підприємств в умовах війни.

Завдання дослідження полягає у пошуку нових підходів до розробки та реалізації інструментів підвищення інвестиційної привабливості соціального підприємництва релокованих підприємств в умовах війни, які б забезпечували цифровий поступ та сприяли дотриманню принципів сталого розвитку суспільства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відбудова України після війни має на меті не тільки відновити зруйноване, але й модернізувати економіку за допомогою іноземних інвестицій. Це допоможе Україні стати більш конкурентоспроможною та інтегрува-

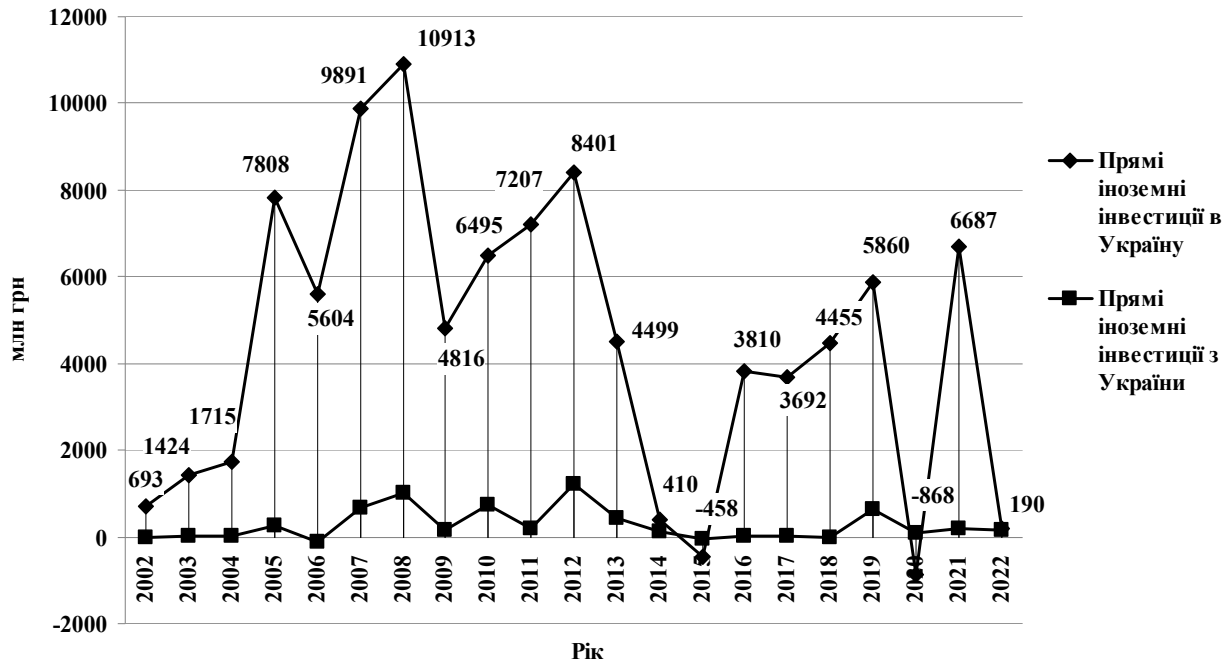

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну та з України

Джерело: сформовано на основі [13; 12].

тися у світову економіку. Україна має значний потенціал для залучення інвестицій. Вона розташована в Європі, має розвинену інфраструктуру та доступ до ринків ЄС. Крім того, Україна є демократичною країною з ринковою економікою. Компанії, які інвестують в Україну, можуть розраховувати на доступ до європейського ринку, а також на підтримку уряду України. Приватні міжнародні інвестиції можуть стати ключем до успішної відбудови України. Вони допоможуть створити нові робочі місця, стимулювати економічний розвиток та підвищити рівень життя українців.

Прямі іноземні інвестиції є одним із інструментів підвищення інвестиційної привабливості підприємств. Це найкращий спосіб відновити Україну після війни. Вони допоможуть створити нові робочі місця, відновити інфраструктуру та стимулювати економічний розвиток. Інші джерела фінансування відновлення України, такі як конфісковані російські кошти, кошти міжнародних партнерів та кошти державного бюджету, можуть бути недостатніми. Тому зараз важливо заохочувати іноземних інвесторів вкладати гроші в Україну. Це можна зробити, створивши сприятливі умови для бізнесу, наприклад, запровадивши прозорі правила та забезпечивши захист прав інвесторів.

За даними рис. 1 можна зробити такі узагальнення: прямі іноземні інвестиції в Україну мали стрибкоподібну динаміку. Основними піками їх зростання є 2005 рік, 2008 рік, 2012 рік, 2019 рік, 2021 рік. Піками стрімкого спаду є 2006 рік (газова війна росії), 2009 рік (глобальна економічна криза), 2015 рік (АТО), 2020 рік (Covid-19), 2022 рік (війна з росією). Прямі іноземні інвестиції з України є незначними і вони приблизно повторюють тенденцію прямих іноземних інвестицій в Україну. Таким чином, зростання інвестиційної привабливості позитивно позначиться на розвитку підприємництва в Україні. Це можливо при збільшенні залучення прямих іноземних інвестицій у економіку. Важли-

вим моментом є соціальне підприємництво, яке допоможе створити нові робочі місця та залучити вразливі категорії населення, які мають відповідні умови для їх соціального включення в суспільні процеси. Вони виробляють соціально значущі товари чи надають соціально значущі послуги. У період війни це має важливе значення.

Соціальна спрямованість бізнесу є наступним дієвим інструментом відновлення економіки України у повоєнний період. Соціальні підприємства в Україні мають право обирати будь-яку організаційно-правову форму. Найбільш поширеними формами є: фізична особа-підприємець (ФОП) — 26%, приватне підприємство — 16%, громадська організація — 14%. Також соціальні підприємства можуть реєструватися як: товариство з обмеженою відповідальністю — 13%, сільськогосподарський кооператив — 10%. Дослідження показали, що в соціальному підприємстві переважають молоді люди (69%) та жінки (54%) [10, с. 248].

Соціальні підприємства в Україні зосереджені на вирішенні різних соціальних проблем. Найбільш поширеною метою є працевлаштування соціально вразливих верств населення (35%). Ці підприємства прагнуть надавати можливості для роботи людям, які мають обмежені можливості або які перебувають у складних життєвих обставинах. Інші поширені цілі соціальних підприємств включають [10, с. 248]:

- генерування прибутку для організації: ці підприємства використовують бізнес для фінансування своєї соціальної місії (24%);

- генерування прибутку для надання послуг: ці підприємства використовують бізнес для надання соціальних послуг, таких як освіта, охорона здоров'я або допомога бідним (19%);

- фінансування певних видів послуг: ці підприємства використовують бізнес для фінансування конкретних соціальних програм або ініціатив (14%);

— вирішування екологічних проблем: ці підприємства використовують бізнес для вирішення екологічних проблем, таких як забруднення або зміни клімату (8 %).

Соціальні підприємства відіграють важливу роль у суспільстві, надаючи можливості для роботи, фінансуючи соціальні послуги та вирішуючи соціальні проблеми.

На більшості територіях України розміщено потужності релокованих підприємств, зокрема у шістнадцяти регіонів: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька, Вінницька, Волинська, Рівненська, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Дніпропетровська та Київська (за виключенням Києва) області. Вони впровадили свої елементи корпоративної культури у економічний потенціал територіальних громад, проте й мають запозичити окремі елементи і збалансувати їх з метою налагодження ефективної діяльності в економічному просторі.

Наведемо таблицю кількості релокованих підприємств в Україні станом на грудень 2023 року.

З табл. 1 можна зробити висновок, що переважна більшість релокованих підприємств працює в Закарпатській, Вінницькій та Львівській областях, а найменша — Волинській та Рівненській областях. Найбільш поширеними видами діяльності є ІТ, лека, харчова та хімічна промисловості. Відповідно у них можна розвивати соціальне підприємництво для вирішення нагальних проблем розвитку територіальних громад.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У підсумку, важливо відзначити, що інвестиційна привабливість соціального підприємництва є вагомим чинником, який сприятиме вирішенню багатьох проблем у територіальних громадах. Основними проблемами, які може вирішити соціальне підприємництво є: 1) економічні (порушення внутрішніх та міжрегіональних економічних зв'язків), 2) організаційні (відсутність майданчиків та приміщень для релокованих підприємств, відсутність соціальної інфраструктури, інженерних мереж), 3) демографічні (нестача кваліфікованих фахівців, втрати людського капіталу, зростання частки людей з особливими потребами), 4) логістичні (блокування та порушення логістики постачання, ускладнення перевезень та складування).

Економіка постійно розвивається, і це вимагає від бізнесу адаптації до нових умов. Серед факторів, які негативно впливають на інвестиційну привабливість України, є війна, інфляція, нестабільність фінансової та податкової систем. Найбільш привабливими видами економічної діяльності для іноземних інвестицій в Україні є промисловість, сільське і лісове господарство, а також оптова та роздрібна торгівля.

Релоковані підприємства можна розглядати як соціальних підприємців, які згідно Д. Борнштейна є пер-

Таблиця 1. Кількість релокованих підприємств в Україні станом на грудень 2023 року

Область, до якої релоковано підприємство	Кількість переміщених підприємств*	Вид економічної діяльності
Львівська	230	харчова, легка, хімічна промисловість, будівництво, металооброблення, торгівля
Чернівецька	112	ІТ, легка, харчова, деревообробна промисловість, виробництво пластмасових, електронних та електричних виробів
Закарпатська	440	ІТ, виробництво обладнання зв'язку, деревообробна (меблева), легка промисловість, будівництво
Хмельницька	60	швейна промисловість, машинобудування, виробництво світлодіодної продукції, електричного устаткування, деталей для автотранспортних засобів, структурних ізоляційних панелей (СП) та домокомплектів, гідравлічного обладнання, продаж і ремонт сільськогосподарської техніки та обладнання, автокранів і спецтехніки
Івано-Франківська	74	ІТ, харчова, легка промисловість, будівництво, машинобудування, металооброблення
Тернопільська	58	швейна промисловість, машинобудування, металооброблення, харчова промисловість, виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції, поліграфія, ІТ
Рівненська	40	ІТ, харчова, деревообробна, легка промисловість
Вінницька	353	виробництво промислового холодильного та вентиляційного устаткування, столових приборів
Волинська	30	швейна промисловість, виробництво побутової хімії, металооброблення, виробництво паперу й картону

Примітка: * Дані на 22 грудня 2023 року.

Джерело: сформовано на основі [11; 12].

шопрощодцями із потужною ідеєю та високими етичними стандартами, який поєднує теоретичні та практичні навички вирішення проблем і є "одержимим" своїм баченням змін [15]. А згідно Р. Лайта вони є організацією, що шукає нестандартні шляхи до сталих і масштабних змін у діяльності урядових, неприбуткових та прибуткових організацій для вирішення соціальних проблем [16].

Подальші дослідження повинні, серед іншого, передбачати механізми ефективної діяльності на нових територіях з метою досягнення цілей сталого розвитку та відновлення економіки України.

Література:

- Мамку Г. Інвестиційна привабливість: законодавчі рішення та ключові фактори для економіки України. *Pravo*. 19.04.2023. URL: <https://pravo.ua/investytsiina-pryvablyvist-zakonodavchi-rishennia-ta-kliuchovi-factory-dlia-ekonomiky-ukrainy/> (дата звернення: 15.12.2023).
- Нікольчук Ю.М., Лопатовська О.О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 164—175. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.164.175>
- Єпіфанова І.Ю., Джеджула В.В., Косарук О.М., Сауляк А. В. Управління інвестиційним потенціалом підприємств харчової промисловості. *Innovation and Sustainability*, 2022. № 2. С. 8—17. <https://doi.org/10.31649/ins.2022.2.8.17>
- Мережко В., Іванченко Г. Основні етапи формування стратегії релокації підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-83>
- Коробка С. В. Особливості релокації малого підприємництва в умовах війни. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2023. № 7. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-04-14>

6. Полінкевич О., Камінські Р., Ліпич Л. Управління економічно поведінкою підприємства в умовах соціально-психологічної напруги. Вісник Львівського університету. Серія Економічна. 2021. Вип. 61. С. 214—224. <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2021.61.0.6117>

7. Вахович І., Ліпич Л., Полінкевич О., Хілуха О., Кушнір О. Організаційна культура в контексті стратегії розвитку фірми. Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2021. Вип. 61. С. 254—264. <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2021.61.0.6121>

8. Khovrak I., Polinkevych O., Trynchuk V. Management of financial institutions on the basis of corporate social responsibility as a driver of sustainable development. Conference Proceedings VIII International Scientific Conference Determinants of Regional Development, Pila 21-22 October 2021. n. 2. P. 246—264, dec. 2021. <https://doi.org/10.14595/CP/02/015>.

9. Полінкевич О., Ліпич Л. Управління підприємницькими системами в цифровій економіці в умовах сталого розвитку. Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2022. Вип. 63. С. 18—28. <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2022.63.0.6302>

10. Швець Г.О. Соціальне підприємництво: теоретичні та практичні аспекти. Економіка і організація управління. 2020. № 3 (39). С. 243—251. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.3.21>

11. Огляд реалізації програми релокації підприємств в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-realizatsiyi-prohramy-relokatsiyi-pidpryemstv-v-ukrayini> (дата звернення: 15.12.2023).

12. Заходи підтримки промисловості України під час повномасштабної війни. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/zakhody-pidtrymky-promyslovosti-ukrayiny-pid-chas-povnomashtabnoyi-viyny> (дата звернення: 19.12.2023).

13. Тимоць М., Стахів Г. Фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2023. № 47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-70>

14. Статистика зовнішнього сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5> (дата звернення: 15.12.2023).

15. Bornstein D. How to Change the World: Social Entrepreneurs and the Power of New Ideas. Oxford University Press. Updated edition, 2007. 368 с.

16. Light P. Reshaping social entrepreneurship. Stanford Social Innovation Review. 2006. Vol. 4 (3). С. 46—51.

References:

1. Mamku, H. (2023), "Investment attractiveness: legislative decisions and key factors for the Ukrainian economy", Pravo [Online], April 19, available at: <https://pravo.ua/investytsiina-privablyvist-zakonodavchirishennia-ta-kliuchovi-factory-dlia-ekonomiky-ukrainy/> (Accessed 15 December 2023).

2. Nikolchuk, Yu.M. and Lopatovska, O.O. (2023), "Investment attractiveness of Ukraine: main trends, problems and key vectors of solution", Innovation and Sustainability, vol. 1, pp. 164—175.

3. Yepifanova, I.Yu., Dzhedzhula, V.V., Kosaruk, O.M. and Sauliak, A. V. (2022), "Management of investment

potential of food industry enterprises", Innovation and Sustainability, vol. 2, pp. 8—17.

4. Merezhko, V. and Ivanchenko, H. (2023), "The main stages of the formation of the enterprise relocation strategy under martial law", Ekonomika ta suspilstvo [Online], vol. 50, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal> (Accessed 15 December 2023).

5. Korobka, S. V. (2023), "Features of small business relocation in war conditions", Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: ekonomika ta upravlinnia [Online], vol. 7, available at: <https://reicst.com.ua/pmt/home> (Accessed 15 December 2023).

6. Polinkevych, O., Kaminski, R. and Lipych, L. (2021), "Management of the economic behavior of the enterprise in conditions of socio-psychological tension", Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii Ekonomichna, vol. 61, pp. 214—224.

7. Vakhovych, I., Lipych, L., Polinkevych, O., Khilukha, O. and Kushnir, O. (2021), "Organizational culture in the context of the company's development strategy", Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii ekonomichna, vol. 61, pp. 254—264.

8. Khovrak, I., Polinkevych, O. and Trynchuk, V. (2021), "Management of financial institutions on the basis of corporate social responsibility as a driver of sustainable development", Conference Proceedings VIII International Scientific Conference Determinants of Regional Development, Pila, 21—22 October 2021, vol. 2, pp. 246—264.

9. Polinkevych, O. and Lipych, L. (2022), "Management of entrepreneurial systems in the digital economy in conditions of sustainable development", Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii ekonomichna, vol. 63, pp. 18—28.

10. Shvets, G.O. (2020), "Social entrepreneurship: theoretical and practical aspects", Ekonomika i orhantzatsiia upravlinnia, vol. 3 (39), pp. 243—251.

11. National Institute for strategic studies (2022), "Overview of the implementation of the enterprise relocation program in Ukraine", available at: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-realizatsiyi-prohramy-relokatsiyi-pidpryemstv-v-ukrayini> (Accessed 15 December 2023).

12. National Institute for strategic studies (2023), "Measures to support the industry of Ukraine during a full-scale war", available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/zakhody-pidtrymky-promyslovosti-ukrayiny-pid-chas-povnomashtabnoyi-viyny> (Accessed 19 December 2023).

13. Timots, M. and Stakhiv, G. (2023), "Financial aspects of attracting foreign investment under martial law", Ekonomika ta suspilstvo [Online], vol. 47. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal> (Accessed 15 December 2023).

14. National Bank of Ukraine (2023), "External sector statistics", available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (Accessed 15 December 2023)

15. Bornstein, D. (2007), How to Change the World: Social Entrepreneurs and the Power of New Ideas, Updated edition, Oxford University Press, UK.

16. Light, P. (2006), "Reshaping social entrepreneurship", Stanford Social Innovation Review, vol. 4 (3), pp. 46—51.

Стаття надійшла до редакції 02.01.2024 р.